THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967-6517
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

וואָרום דער גרויסער ערפאָלג?

אפילו די אפטימיסטישע קרן היסוד טויער האָבן ניט דערוואַרט, אז בײַם ערעפנונגס־באַנקעט זאָל געזאַמלט ווערען מעהר ווי 25 טויזענט דאָלאַר, א העלפט פון דער קוויאָטאַ. אין דאָך איז געזאַמלט געוואָרען אַרום צוויי דריטעל פון דער גאַנצער סומע, אין דזיגן מען וואָלט זיך אביסעל אָנ־געשטרענגט, וואָלט פיעלייכט די גאַנצע סומע געזאַמלט געוואָרען אינ'ם זעלבען אָוונט.

דער ערפאָלג פונ'ם הייריגען קרן היסוד קעמפּיין איז ניט נאָר אין טאָראָנטאָ, נאָר אין כמעט יעדער שטאָדט שטייגט מען איבער דעם געשטעלטען ציפער. אפילו מאָנטרעאָל, וואו צוגיסטישע אַרבייטען זענען נים קיין צו גרויסער ערפאָלג, איז הייריאָהר געזאַמלט געוואָרען 75 טויזענט דאָלאַר, אנשטאָט וואָס אינ'ם פריערדיגען קעמפּיין איז בלויז געזאַמלט געוואָרען פערציג טויזענט דאָלאַר.

די קאַנאַדער אידען זענען הייריאָהר ניט רייכער ווי פריער, פאַר־קעהרט מען הערט זיך נאָר מעהר באַקלאָגען אויף שלעכטע געשעפטען, צו גרעסערער רייכקייט קען מען דאַריבער דעם קרן היסוד ערפאָלג ניט צושרייבען. עס וועט דאַריבער ניט ווייט זיין פון אמת, ווען דער דאָזיגער ערפאָלג וועט צוגעשריבען ווערען פולשטענדיג אויפ'ן חשבון פון דער פאַרשטאַרקונג פונ'ם ציוניסטישען סענטימענט אין לאַנד, א סענטימענט וואָס נעהמט אַרום אלץ מעהר שיכמען.

עס איז געווען גענוג צו וואָרפען א בליק אויף די אָנזעזענדיג בײַם דיסטאַנדיגען באַנקעט, צו זעהען אז פערזאָנען וועלכע זענען געווען פון יעדער ציוניסטישער אונטערנעהמונג, זענען דאָס מאָהל יא געקומען.

עס שטאַרקט זיך אין עס פאַרגרעסערט זיך דער ציוניסטישער באַ־וואוסטזיין, און מיט דעם מעג זיכער די אידישע קאַנאַדע שטאָלצירען.

ארום דעם קאַמף געגען די דייטשע אידען

אין יאָהר 1914 האָבען אין דייטשלאַנד געלעבט אַרום זעקס הונ־דערט טויזענט אידען. דער הייריגיגער „אַמעריקאַנ דזשואיש יעיר בוך" גיט אויך אַן דעם זעלבען ציפער (615 טויזענט). אבער ווי עס דערצעהלען די לעצטע ידיעות פון דייטשלאַנד, האלט דאָרטען דו צאָהל פון אידען אין איין פאַרקלענערט ווערען. אין די סטאַטיסטיק וואָס ווערט יעצט דאָר־טען געשריבען, וועט צייגען א היבשע פאַרקלענערונג, באַזונדערס אין די קלענערע שטעדט. וואו די אידישע קהלות געהען אין גאַנצען אונטער.

אבער אַנדערעדיג אפילו אז די צאָהל אידען איז נאָך יעצט די זעלבע ווי אין 1914, וואָס קענען די דייטשע אנטיסעמיטען ענטפערען אויף אזא באַמערקונג. די טעג האָט דער דייטשער גענעראַל פאַן דיעמלינג געמאַכט די פאָלגענדע ערקלערונג:

„אכציג טויזענט אידישע סאָלדאַטען האָבען געקעמפט אויף דע־ן סאַמע פראָנט. צוזעלך טויזענט אידישע סאָלדאַטען אין געפאַלען אין דער מלחמה. אן ערך פון פינף און דרייסיג טויזענט אידישע סאָלדאַטען האָבען געקראָגען מלחמה איסצייכענונגען. דריי און צוואַנציג טויזענט האָבען געקראָגען העכערע ראַנגען. איך אליין וויים פון א אידישע אלמנה וואָס האָט געגעבען אהערע פיער זהנען צו דער מלחמה און אלע פיער זהנען געפאַלען. ווייסט איהר, איהר אנטיסעמיטען, וואָס אזא מוטער פיהלט. הערענדיג אויערע ביטערע פאַרלוימדונגען, אז אידען האָבען נישט אנ־טייל געגומען אין דער לעצטער מלחמה? ווייסט איהר ווי עס פיהלען הערענדיג אייערע שקרים, די פאַרוואונדעטע און פאַרקריפּעלטע אידישע סאָלדאַטען?

שטיל, איהר אידען־פרעסער!"

לויט דער ערקלעהרונג פונ'ם דייטשען גענעראַל קומט אויס, אז כמעט יעדער ערזאַכסענער איד האָט זיך דאָרטען באַטיילינט אין קריעג (אויב מען רעכענט אַרונטער די קינדער און זקנים). אין דאָך פיה־רען יעצט אין די דייטשע אנטיסעמיטען א קאַמף געגען אידען, ווי זיי האָ־בען עס פריהער ניט געפיהרט.

סטאַטיסטיק, אבער וועלכער אנטיסעמיט רעכענט זיך עס מיט דעם?

מאַסקווע האָט זיך ניט וואָס צו שרעקען

די מאַסקווער טעלעגראַמען גיבען אָפּ איבער וואָס גרויגאָרי זי־נאָוויעוו, דער פיהרער פון דרייטען אינטערנאַציאָנאַל זאָגט אין רעדט, און דאָס לעצטע טוט ער גאַנץ אָפּט. לעצטענס ווידמעט די אַמעריקאַנער פרעסע זעהר פיעל פלאַץ זינאָוויעוו א דרשה, אין וועלכער ער זאָל האָ־בען זיך אויסגעדריקט, אז די אַמעריקאַנער קאָמוניסטישע פּאַרטיי אין אַמעריקע האָלט ביי אונטערגעהן, צוליעב די צייטסטיגקייטען וואָס קומט פאַר אין דער פּאַרטיי.

אן אַמעריקאַנער קאָמוניסטישע פּאַרטיי — אויף זייפיעל געלט קען שאַפען א באַוועגונג, איז זיכער פאַרהאַן אזא באַוועגונג אין אַמעריקע, אבער קען מען דען אזא באַוועגונג געהמען ערנסט. און עס איז דאָך ניט קיין סוד, אז אין אַמעריקע ווערט דער גאַנצער קאָמוניזם, די פרעסע און די אגיטאַטאָרען, אויסגעהאַלטען אויפ'ן געלט. וואָס מאַסקווע שיקט צו.

אייסער דער אידישער גאַס, וואו די אידישע יוניאָנס ווערען צו־שטערט א דאַנק דער פּראָפּאַגאַנדע פון די אַמעריקאַנער יעזיסקעקעס, אייסער דער אידישער גאַס, איז דען פאַרהאַן א קאָמוניסטישע באַוועגונג אין דער גרויסער ברייטער אַמעריקע.

מען א סקאַט גיערינג אדער אן אנדער פּערזאָן מיט א נאָמען אַרומ־פאָהרען איבער'ן לאַנד, און פּרעדיגען וועגען דעם רוסישען גן עדן, אבער יענער וועלכער פאַרגלייכט נאָר די ווירקליכקייט מיט'ן גן עדן, דער שאַ־קעלט זיך אָפּ פונ'ם קאָמוניזם. זינאָוויעוו האָט זיך דאַריבער גאָר ניט צו שרעקען וועגען דעם קאָמוניזם אין אַמעריקע, ווייל אזא זאַך איז בכלל ניטא. און אויף דייפיעל די באַוועגונג איז יא פאַרהאַן, וועט זי זיכער עקזיסטירען אזוי לאַנג, ווי זינאָוויעוו און זיינע מענשען וועלען עס פינאַ־נ־

ערב א פאָליטישען פריהלינג אין רומעניען

פון י. יעמען

די לעצטע מניציפּאַלע וואַהלען זע־נען געקומען ווי אַלעס אין אונזער געוויג־שטער צייט. אומערוואַרטעט פאַר'ן לאַנד ווי אויך פאַר די פאָליטישע פּאַרטייען. די רעאַקציאָנערע רעגיערונגס פּאַרטיי האָט געוואָלט טרעפען די געזעלשאַפטליכע כחות אין א ניט פאַרבאַרייטעטען שטאַנד און האָט אין א שעהנעם טאָג דעק־רעטירט וואַהלען אין די זעלבסט־פאַרוואַל־טונגען.

די אַליגאַרכען האָבען געוואָרפען א האַנד שוה דעם פאָלק און דאָס לעצטע האָט דעם קאַמף אויפגענומען. און עס האָט זיך אָנגעהויבען א געראַנגעל אויף טויט און לעבען צווישען די אַלמעכטיגע סאַטראַפּען און אינ'ם קנעכטשאַפט זינ־קענדען פאָלק. די רעגיערונג פון גוואַלד־טאַט און קאַרופּציע האָט ניט אויבערגע־קליבען אין מיטלען, בכדי צו דערשטיקען דעם וועלען פון פאָלק. זי האָט פאַרבאָטען אין פיעלע געגערען איינצואַרדנען פאַר־זאַמלונגען, אַרעסטירט די אָפּאָזיציאָנעלע קאַנדידאַטען און ערקלעהרט פיעלע ראַיאָ־נען אין א באַלאַגערונגס צושטאַנד.

מיט'ן דאָרף האָבען זיך די „ליבע־ראַלען" ניט צערעמאָנירט, און אין דעם גרעסטען טייל דערפער איז דאָס רעגיע־רונגס־צעטעל דורכגעגאַנגען איינשטימיג, ווייל די אַרטיגע מאַכט האָט ניט דער לאָזונג, אז עס זאָלען קאָנקורירען אויך אַנ־דערע צעטעלן. די פּויערים האָט מען גע־טריבען מיט דער הילף פון די דשאַנדאַר־מען צו די מורכען און געצוואונגען אונטער דראָהטונגען אין קלעם צו שטימען פאַר דער רעגיערונגס ליסטע. אין די פאָלען ווען דער אָפּענער טעראָר פלעגט ניט ווירקען, פלעגט מען אונטער דער שוץ פון דער נאַכט עפענען די וואַהלקעסטלען און אויס־טערבייטען די וואַהלצעטלען, אויב דאָס דאַרף איז געווען אונטערטעכיג אַרויסוויזען א א וויעדערשטאַנד האָט זיך שטאַרק דער מאַנסטרירט אין פולער מאַס אויפהר האָס צום אויצשטעגן רעשולט. ניט קומענדיג אויף אלע סטראַשונגען און שפּיצלאַך האָט די מעהר באַוואוסטזיגע שטאַרטשע באַ־פעלקערונג געקעמפט מוטיג און עשנטגלי־דיג פאַר איהר וואַהל רעכט. די שטאַרטע טשע מוניציפּאַליטעטען, וואָס זיינען כחומר כיד היוצר אין די הענד פון דער רעגיערונג האָבען זיך באַמיהט אלמעגליך צום פאַרשווערען דעם וועהלער דעם וועג. גאַנצע נאַסען זיינען ניט איינגעגעטאָהען געוואָרען אין די וועהלער ליסטען, און ווען מען פלעגט עס וויסען אין א אייגענעשרעבען וועג־רען, פלעגט מען דעם וואַהל בולעטען ניט אפשיקען. אין קישינעוו למשל, וואָס זי צעהלט 250 טויזענט, בירגער זיינען אייגע־נעשראַנגען געוואָרען אין די וואַהל עעטעלן בלויז 17 טויזענט וועהלער פון וועלכע עס האָבען ערהאַלטען בולעטענען נאָר 8 טויז־זענט. די איבעריגע 9 טויזענט זיינען פאַר־בליבען אין די הענד פון די רעגיערונגס־אגענטען וואָס פלעגען אויסגעצאָגען די שטי־מען מיט דער הילף פון אונטערגעשיקטע וועהלער — מעהרסטען טיילס איבערגע־טונענע דשאַנדאַרמען און פּאָליציי בעאַמ־טע. ניט קיין קליינע דאָזיע האָט אין דער וואַהל קאַמפּאַניע געשפּיעלט די אידען פראַגע. אין איינינע ערטער ווי אין קעשעף נעוו און טשערנאָוויץ האָט כען זיך נאָכ־דאַנצעווידיטיג געשפּיעלט צו דער אידען, אין די אנדערע אין די רעגיערונג גענאַר־גען האַנד אין האַנד מיט די האַקענקרייצ־לער. אזוי למשל, זיינען אין פּאַשקאַן צו־קלעפּט געווען אין אלע נאַסען פּלאַקאַטען, וואָס האָבען געדרוען: די „ווירסטליכע ברידער" צו עפענען דיי אויגען און באַ־ציטענס זיך אַרומקוקען און ניט דערלאָ־זען, אז די אידען זאָלען פאַרכאַפּען די־מאַכט אין שטאַדט פונקט ווי אין דער צייט פון דער דייטשער אקופּאַציע און זאָלען באַראַבעווען אין באַנגנ'ענען אונ־זערע אומשולדיגע ברידער פרינסען". נאָך חוצפה'דיגער זיינען געווען די קוויסטען, וועלכע האָבען ביי די וואַהלקאַמפּאַניע פאַרשפּרייט פלוגבלעטער לויט'ן פאָל־גענדען נוסח: „זשידאָנאָס, נעהט ניט צו די וואַהלען ווייל מען וועט אייך צושפּאַר־טען די דאָזיגע אנטיסעמיטישע המצאות האָבען אָבער ניט געהאָלפען און דער פאַרנ־טענדער פּסק דין איבער די איצטיגע מישלים האָט ערשאָלען דעם 19־טען פעברואַר איבערן גאַנצען לאַנד מיט א באַזונדער קראַפט ווי אן אנזאָג וועגען דער גאַהענטער באַפרייאונג פון דעם „ליי־בעראַלען" יאָך.

אין בוקאַרעסט, וואו די רעגיערונג איז געווען זיכער מיט אן ערפאָלג, האָט די אָפּאָזיציע באַקומען 72 פּראָצענט פון אלע שטימען, א פולשטענדיגען נצחון האָט די אָפּאָזיציע אָפּגעהאַלטען אין יאַסי, די קרוינשטאַדט פון מאָלדאַוועע. אין קראַ־יאָווע, די קרוינשטאַדט פון אלטענייע, אין קלוזש די הויפּט שטאַדט פון טראַנסיל־וואַניא, אין קעשענעוו, אין טשערנאָוויץ, די קרוינשטעדט פון בעסאַראַביע און בו־קאָווינע און אין א גאַנצע רייהע אנדערע שטעדט. אויך אין די דריי וויכטיגסטע האַנדעלס צענטערען גאַלאַץ, בראַילאַ, און האַנדעלס צענטערען די ליבעראַלע אין אין אַנדערע ווייל זיך דער גוי ניט אסי־מילירען מיט דעם אידען, ווייל ער איז דאָך א „אַרדריז" און ער באַטראַכט גאָר די אידען פאַר א נידעריגער פאַר זיך און אין די אנדערע לענדער ווייל זיך דער גוי ניט אסי־מילירען מיט דעם אידען, ווייל ער איז דאָך א „אַרדריז" און ער באַטראַכט גאָר די אידען פאַר א נידעריגערע ראַסע און דאָן — וואו זענען די רעליגיאָן געפיהלען? מען קען דאָך עס ניט אזוי לייכט אויעד־מאַכען מיט דער האַנט. וואָס אַנבעלאַנגט קאָלאָניזאַציע אין פרעמדע לענדער איז עס איז דורכגעפאַלען דער פינאַנץ מיניסטער ווינטילא בראַטיאַנו אין בוקאַרעסט, דער בײַהרונגס מיניסטער דר. אַנגעלעסקו אין בוזעאָו, דער אויסערן מיניסטער דוקא אין רימניקול־ווילטשא. די מיניסטאַרען פאַ־וויאָנלי, וואיטאַיאַנו און קיקרולעסקו אין פאַקיאַן און אנדערע.

די רומעניישע פּרעסע האָט אויסגע־טייטשט די וואַהלען אלס וואוס פון אומ־צופרידן צו דער איצטיגער רעגיערונג. די דעמאָקראַטישע צייטונג "אַדווערזעל" (די וואַרהייט) שרייבט: "עס איז געשען דאָס וואָס מיר האָבען ערוואַרטעט: דאָס לאַנד האָט זיך איצט ענערגיש אַרויסגע־זאָגט קעגען דעם איצטיגען רעזשים. דער פאַקט, וואָס אין איינינע ערטער האָט גע־זיעגט דער טעראָר, האָט ניט קיין שום בע־דייטונג. וויכטיגער אבער איז דאָס וואָס אין די שטעדט און באַזונדערס אין די גרעסערע צענטערען, וואו די באַפעלקע־רונג צענטערען, האָבען די „ליבע־ראַלען" געליטען כיט קוקענדיג אויף אלע מיסבראַוכען א שרעקליכע מפּלה. די רעגיערונג דאַרף איצט פאַרשטעהן, אז דער ווילען פון די וועהלער איז איצט פאַ־מאַל. דער רעגיערונג בלייבט נאָר איין אויסוועג צוגוויפּאַקען די טשעמאַראַנעס און אוועקגעהן, וואָס גיכער.

דאָס זעלבע דריק אויס נאָך שאַרפער די צאַראַניסטישע (לינק פּויערישע) "אַר־אַראַ": דאָס גאַנצע לאַנד האָט זיך אַרויסגעזאָגט קעגען דער רעגיערונג, קע־גען דער גאַנצער פאָליטיק פון בראַטיאַנו'ס קאַבינעט. דאָס לאַנד וויל שוין ניט מעהר קיין טראַניי נאָר פרייהייט. מען וויל ניט מעהר קיין רויב־מאַטען, נאָר עהרליכע פאַ־ליטיק. נאָר אויפריכטיגקייט. מיט איינעם וואָרט — דאָס לאַנד וויל ניט די „ליבע־ראַלען"!

דער גלענצענדער נצחון פון דער אָפּאָזיציע האָט געמאַכט א געוואַלדיגען רושם אין לאַנד און די „ליבעראַלען" האָ־בען זיך פאַרלאָרענערהייד אַרויפגעוואָר־פען אויף זייערע פאַראַיס געגעהען אַן איב־סמיטוט פון אלע פּלעצער. א חוץ דעם האָט דער געזעץ פאַראַיס געזעהען אַן איב־סמיטוט פון באַשטימטע פון אלע פּלעצער. דאָס צעטעל. א חוץ דעם האָט דער געזעץ פאַראַיס געזעהען אַן איב־סמיטוט פון באַשטימטע דורך דער רעגיע־רונג קאַט־מעגער. איצט ווילען די „ליבע־ראַלען אַנזוועגדען דעם זעלבען רעאַקציאָ־נערען מאַדוס (שוין אָהן דעם אינסטיטוט פון באַשטימטע — דאָס גילט נאָר פאַרן סעגאַט) בנוגע די קומענדע (אין פריהלינג 1926) פּאַרלאַמענט וואַהלען. דער דאָזיגער אויך א דורכפאַל, און אויב יא קאָלאָניזי־רען אידען, טא פאַרוואָס עפּעס אין א פּרעמד לאַנד און ניט אין אַרץ ישראל?

מיט מען קומען צום שלום, אז נאָר ציען אַן פאַרענטפערען די אַנגעוועהטאַר־טע אידישע פראַגע, און כדי דאָס צו דערגרייכען דורך געלט, און כדי צו קריגען דאָס געלט אין באַשאַפען געוואָרען דער קרן היסוד.

דער קרן היסוד איז געגרינדעט גע־וואָרען אויפ'ן יסוד פון מעשיר. יעדער איד זאָל צוטראָגען א צעהנטעל פון זיין יעהרליכען איינקומען. צום קרן היסוד. (הלואי וואָלטען אידען געגעבען באַטש איין יאָהר מעשה וואָלט מען פאַרשפּאַרט פינף יאָהר קאַמפּייגס).

זיבען־און־צוואַנציג פּראָצענט פון די געלדער וואָס יעדער איד האָט ביינעשטייר ערט צום קרן היסוד וועט ער מיט דער צייט צוריק קריגען מיט באַנץ שעהנע דיי־ווידענדען. ביז איצט איז אויף דער גאַנ־צער וועלט געזאַמלט געוואָרען פאַר דעם קרן היסוד צוואַנציג מיליאָן דאָלאַר, ווי דער עקזעקוטיוו סעקרעטאַר, פון דער קענעדער צייוניסטישער פעדעראַציע מר. לעאָן גאָלדמאַן, האָט מיר פאַרזיכערט. פון דער דאָזיגער סומע איז א העלפט גע־זאַמלט געוואָרען פון דעם אַמעריקאַנעס אידענטס און די איבעריגע העלפט פון די אידען אין אַנדערע לענדער.

גרויסע סומען פון די דאָזיגע געלדער האָט מען אויסגענעבען אויף אימיגראַציע, בילדונג, קאָלאָניזאַציע, סאַניטאַרישע פאַרבעסערונגען, שטאַדטישע בוי־אַרבייט בענק, און אזוי ווייטער.

גאַנץ נאַטירליך איז דאָס בלויז אן אנפאַנג, און כאָטש די ביז איצטיגע אַר־בייט אין אַרץ ישראל ווערט פון אלעמען געלויבט — סאַי פון אידען און סאַי פון גוים קען מען זיך אבער דערמיט נאָך ניט באַנוגענען, "ניט עהנען פאַרוועסט, האָט דר. וויצמאַן געזאָגט, הייסט געהן ריק־ווערטס". אידען דאַרפען און מוזען געבען פאַר דעם קרן היסוד אויב ניט איז פאַראַן, א סכנה, אז די קרבנות וואָס די אידען האָבען געבראַכט ביז איצט, די מיה, אַר־בייט און אנשטרענגונגען פון אונזערע מיהרער צו געבען צוריק דעם אידישען פאָלק זיין לאַנד און אין וועדעראַציע, זאָל חלילה פאַרלוירען געהן. און אויך אונזער פּאָליטישער מצב קען דורך דעם לײַדען, ווייל פּאָליטיק און עקאָנאָמיע זע־נען ענג פאַרבונדען און געהען האַנט אין האַנט.

עס וואָלט אויסער דעם אויך געווען ווינשענסווערט פאַר אונז צו א טראַכט־טאָן וואָס וועט די נעשיכטע האָבען צו זאָגען אויב מיר וועלען יעצט ניט טאָן אונזער פליכט? וואָס וועלען די צוקונפ־טיגע דורות האָבען צו זאָגען אויף דעם איצטיגען דור אין וועמענם האַנט די צור קונפט פון אַרץ ישראל און דאָס אידישע פאָלק איז פון דער נעשיכטע געגעבען גע־וואָרען, אויב מיר וועלען ניט אפשאַצען ווי געהעריג דעם איצטיגען היסטאָרישען מאָמענט? זיי וועלען זיכער פאַרגלייכען די נעשיכטע פון אנדערע פעלקער פון 20־אזוי פיעל אונרוהיג, דאָס איך קען שוין טען יאָהרהונדערט מיט אונז, און זיי וועל־לען זיך פרעגען, ווי קומט עס וואָס אנ־דערע פעלקער האָבען באַקומען דאָס רייכ־טומס און מענשליכע לעבענס, און מיר האָבען אפילו קיין געלט קרבנות ניט גע־וואָלט ברענגען. וואָס וועלען זאָגען די „ליבע־ראַלען" וועלכע מיר לעבען? אָט האָט מען אייך אידען געגעבען א גע־לעגענהייט צוריקצוברענגען אייער לאַנד פאַר וועלכער איהר בעט נאָט זינט צוויי טויזענט יאָהר, אז איהר זאָלט זיך אהין אומקעהרען. איהר דאַרפט קיין מלחמה ניט פיהרען, קיין קאַנאָנען, קיין לופט שיי־פען, קיין געפאַנגענשאַפט שיפען, קיין געד־באָמבעס, קיין פאָלראַטען, אויוזען. ביי איהר אין האַפענס ביים ים, שאַסיען, עלעקטריק אין אַפּאַרטיקען, שוטען און אנ־שטאָלטען אין איבערהויפּס, באַזעצען ווי אויך א דורכפאַל, און אויב יא קאָלאָניזי־רען אידען, טא פאַרוואָס עפּעס אין א פרעמד לאַנד און ניט אין אַרץ ישראל?

מיט מען קומען צום שלום, אז נאָר ציען אַן פאַרענטפערען די אנגעוועהטאַר־טע אידישע פראַגע, און כדי צו דערגרייכען דורך געלט, און כדי צו קריגען דאָס געלט אין באַשאַפען געוואָרען דער קרן היסוד.

דער קרן היסוד איז געגרינדעט גע־וואָרען אויפ'ן יסוד פון מעשיר. יעדער איד זאָל צוטראָגען א צעהנטעל פון זיין יעהרליכען איינקומען. צום קרן היסוד. (הלואי וואָלטען אידען געגעבען באַטש איין יאָהר מעשה וואָלט מען פאַרשפּאַרט פינף יאָהר קאַמפּייגס).

זיבען־און־צוואַנציג פּראָצענט פון די געלדער וואָס יעדער איד האָט ביינעשטייר ערט צום קרן היסוד וועט ער מיט דער צייט צוריק קריגען מיט באַנץ שעהנע דיי־ווידענדען. ביז איצט איז אויף דער גאַנ־צער וועלט געזאַמלט געוואָרען פאַר דעם קרן היסוד צוואַנציג מיליאָן דאָלאַר, ווי דער עקזעקוטיוו סעקרעטאַר, פון דער קענעדער צייוניסטישער פעדעראַציע מר. לעאָן גאָלדמאַן, האָט מיר פאַרזיכערט. פון דער דאָזיגער סומע איז א העלפט גע־זאַמלט געוואָרען פון דעם אַמעריקאַנעס אידענטס און די איבעריגע העלפט פון די אידען אין אַנדערע לענדער.

גרויסע סומען פון די דאָזיגע געלדער האָט מען אויסגענעבען אויף אימיגראַציע, בילדונג, קאָלאָניזאַציע, סאַניטאַרישע פאַרבעסערונגען, שטאַדטישע בוי־אַרבייט בענק, און אזוי ווייטער.

גאַנץ נאַטירליך איז דאָס בלויז אן אנפאַנג, און כאָטש די ביז איצטיגע אַר־בייט אין אַרץ ישראל ווערט פון אלעמען געלויבט — סאַי פון אידען און סאַי פון גוים קען מען זיך אבער דערמיט נאָך ניט באַנוגענען, "ניט עהנען פאַרוועסט, האָט דר. וויצמאַן געזאָגט, הייסט געהן ריק־ווערטס". אידען דאַרפען און מוזען געבען פאַר דעם קרן היסוד אויב ניט איז פאַראַן, אין דער טונקעלקייט פון

דער קרן היסוד

פון ה. לאַזאַרעסקאָ.

"דער קרן־היסוד איז דער שליסעל צו די טויערען פון אַרץ ישראל, און דער שלי־סעל לויט כיי די אידען אין קעשענע" — — אָט דאָס איז דאָס שלאָגוואָרט, די מאָטאָ פון אונזערע ציוניסטישע פיהרער, און זיי וויייסען וואָס זיי זאָגען. דאָס איז אָהן צווייפעל דער ריכטיגער אמת און די בעסטע אַפּשאַצונג פון דער אַרץ ישראל פראַגע.

וואָס דיעזער אמת טיעפער אריינ־נעדרונגען אין די בייטע שיכטען פון דעם דעם אידישען פאָלק, וואָלט די אידישע פראַגע אין כלל־אַן דאָס ווידער־אויפ־בויען פון אַרץ ישראל בפרט געלייזט גע־וואָרען אין א נאַנץ קורצער צייט. וואָלט דער דורכשניטליכער איד, דאָס הייסט די גרעסטע מערהייט פונ'ם אידישען פאָלק, געוואוסט די ריכטיגע באַדייטונג פון דעם קרן היסוד, וואָס דער קרן היסוד האָט ביז איצט אויסגעטאָן אין אַרץ ישראל, און וואָס ער וואָלט געהענען אויפטאָן, ווען זאָל זיין געשטיצט פון יעדען אידען, און אויף דעם יסוד אויף וועלכען ער איז גע־נרינדעט געוואָרען דאָס הייסט "מעשיר", וואָלט מען אין פיהל יאָהר צייט, ניט גע־דאַרפט מיהר אפּעלירען צום אידענטום פון חוץ לאַרץ נאָך געלט.

אַרץ ישראל וואָלט געווען א מדינה וואָס וואָלט געקענט עקזיסטירען אין זיך ענטוויקלען מיט אידער איינענע כחות און פון אידער איינענע רעסורסען. זי וואָלט געווען א לאַנד פון איבער א האַלבען מי־ליאָן אידען, מיט א הויך ענטוויקעלטער אינדוסטריע, מיט א העלפט פון דעם אַרץ ישראל באַדען באַזעצט און באַאַרבייט פון אידישע קאָלאָניסטען, מיט א נעץ פון שו־לען און אייזענבאַהנען וואָס וואָלט ער־שטיינט דעם גרעסטען סקעפּטיקער, און מיט אן אימיגראַציאָנס פּאָליסי וואָס וואָלט פיעל בייטער אויפגעעפענט די טויערען פון אַרץ ישראל. פאַר יעדען אי־דען וואָס וואָלט זיך געוואָלט באַזעצען אין דעם לאַנד פון זיינע אבות, און אין א קור־צער צייט שפּעטער וואָלט אַרץ ישראל גע־ווען א אידישע לאַנד מיט וועלכער די צייט וויליזירטע וועלט וואָלט זיך געמוזט רע־כענען און וועלכע וואָלט אַרויפגעצוואונג־ען דרך אַרץ אויף די אַנטיסעמיטישע לענדער פון מזרח אייראָפּאַ. וואו אין גע־פינען זיך כמעט א העלפט פון דעם גאַנצען אידענטום.

ווידער אבער, טראָטץ די ביז איצטיגע אנשטרענגונגען פון דער וועלטליכער ציו־ניסטישער אָרגאַניזאַציע, טראָטץ דער מיה צו באַקאַנט־מאַכען דורך ריידען און שרייבען דער אויפגאַבען פון קרן היסוד — און מען מוז צוגעבען אז עס איז פיעל געערעט און געשליבען געוואָרען איבער דעם, פונ־דעסטוועגען ווייסט דער איד ווענינ, און דער פאַרנ־טענדער טייל אידען ווייסט כמעט נאָר ניט פון דעם איינציגען שליסעל צו די טויערען פון אַרץ ישראל.

אין ביי דיעזער געלעגענהייט געפין איך פאַר נויטיג נאָך אמאָל צו באַטאָנען, אז די אידישע פראַגע אין דער גאַנצער וועלט, וועלכע ווי איך האָב אמאָל געזאָגט געפינט זיך אויף די דיפלאָמאַטישע טישען פון יעדען לאַנד אָדער לענדערלע, קען אנ־דערש ניט געלייזט ווערען ווי נור דורך — ציון.

די אַלע מיטלען ביז איצט האָבען זיך אַרויסגעצייגט צו זיין א דורכפאַל. אסיסי־לאַציע צום ביישפּיעל האָט ניט געהאָלפען און וועט ניט העלפען, אין די ווענינער קולטורעלע לענדער ווייל דער איד זיך ניט אסימילירען מיט'ן גוי, ווייל ער באַטראַכט איהם אלס נידעריגער פאַר זיך און אין די אנדערע לענדער ווייל זיך דער גוי ניט אסי־מילירען מיט דעם אידען, ווייל ער איז דאָך א „אַרדריז" און ער באַטראַכט גאָר די אידען פאַר א נידעריגערע ראַסע און דאָן — וואו זענען די רעליגיאָן געפיהלען? מען קען דאָך עס ניט אזוי לייכט אויעד־מאַכען מיט דער האַנט. וואָס אַנבעלאַנגט קאָלאָניזאַציע אין פרעמדע לענדער איז עס א סכנה, אז די קרבנות וואָס די אידען האָבען געבראַכט ביז איצט, די מיה, אַר־בייט און אנשטרענגונגען פון אונזערע מיהרער צו געבען דעם אידישען פאָלק זיין לאַנד און אין אַרץ ישראל שי־צער".

דאָס בייזע ברומען פון די ליבעראַלען שרעקט שוין איצט קיינעם ניט איבער: יעדער זעהט אין זיי א פאָליטישען גוסס און מען באַגעגענט זייערע דראָהונגס־זשעסטען מיט א שמייכעל. דאָך האָבען די איצטיגע מאַכט האָבער בדעה פאַרן אוועק־נעהן א קלאַפּ פאַן מיט דער טיהר און ווי־לען איבערלאָזען אונס אין אַרץ ישראל אין דער אַפּאָזיציע, וועלכע זעהט אין איהם אַן אַפּענע פאַרלאָזונג פון דער קאַנסטיטוציע.

אויב דער באַשלוס וועלכע עס איז ווידקונג, ניט נעהמען לטובת דער פאַרקעהרט, ווייל א צאָ־ג־אַנ־ווייאַנג, וועלכע זע־קאַמוניסטישער דיקטאַטו־ריעל אויטריטיען.

וואָס זשע ערוואַרט־ען דער אידעאַל־ליבעראַלע אין דער ווי־טרָ, און ווי האָט זיך נאָ־אויף די פיס, און עס זענ־אייסזיכטען, אז זיי זאָל־ען אין דער אַרץ ישראל־ווייסטען ניט, אז זיי ווי־לען לעבען, און פאַ־דער אייגענער טעריטאָ־ריע, אין דער אייגענער לייבער־ווייל ניט מיין־ליטישען לעבען, אין דער אייגענער אַרבייט־ווייל ניט מיין־אין דער אייגענער אַרמיי־אין דער אייגענער פאָליס־אין דער אייגענער אַדמי־אין דער אייגענער אַפּטייק־אין דער אייגענער אַפּטייק־אין דער אייגענער אַפּטייק